

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

27 09 2016

LA nr. 204

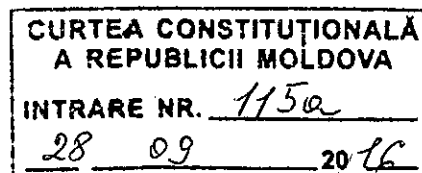
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

*prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII
din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și
articolele 38 alineat 1 litera g) și 39 din Codul Jurisdicției
constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995*

**privind exercitarea controlului constituționalității și declararea
neconstituțională a prevederilor art. IV din Legea pentru modificarea și
completarea unor acte legislative nr. 126 din 09.06.2016, publicată în
*Monitorul Oficial al R. Moldova, 204-205/441, 12.07.2016***

I. AUTORUL SESIZĂRII:

1. Adrian LEBEDINSCHI

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

II – OBIECTUL SESIZĂRII

1. Prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 126 din 09.06.2016, publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, 204-205/441, 12.07.2016, au fost operate modificări în Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească.

2. Astfel, potrivit **art. IV alin.(1)** din Legea nr. 126 din 09.06.2016, *judecătorii de drept comun numiți pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi vor exercita aceste atribuții pînă la 1 ianuarie 2017.*

Conform **alineatului (2)**, *începînd cu data de 1 ianuarie 2017, judecătorii care au exercitat atribuțiile judecătorului de instrucție mai mult de 2 ani în perioada 1 ianuarie 2013 – 31 august 2016 nu vor putea exercita atribuțiile judecătorului de instrucție pînă în data de 31 decembrie 2019. Această interdicție nu se aplică judecătorilor numiți să exercite atribuțiile judecătorului de instrucție în calitate de supleanți.*

În corespundere cu **alineatul (3)**, Consiliul Superior al Magistraturii:

a) *pînă la 30 septembrie 2016, va numi în toate judecătoriile, dintre judecătorii care întrunesc condițiile prevăzute de prezenta lege, judecătorii care vor exercita atribuțiile judecătorului de instrucție începînd cu 1 ianuarie 2017, precum și pe cei supleanți;*

b) *în termen de 2 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va pune actele sale în concordanță cu prezenta lege.*

(4) *Institutul Național al Justiției:*

a) *pînă la 30 septembrie 2016, va elabora programul de formare a judecătorilor care exercită atribuțiile judecătorului de instrucție;*

b) *pînă la 31 decembrie 2016, va organiza cursuri de formare profesională pentru judecătorii menționați la lit.a).*

3. Avînd în vedere principiul separației puterilor în stat, consfințit în art. 6 al Legii Supreme, autorul sesizării solicită respectuos Înaltei Curți de Jurisdicție Constituțională declararea neconstituțională a prevederilor art. IV Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 126 din 09.06.2016, din motivele invocate infra.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

CONSIDERAȚII DE FAPT

4. Autorul prezentei sesizări consideră că încălcarea principiului separării și colaborării puterilor statului, prin imixtiunea legislativului în ordinea de administrare a puterii judecătorești, în temeiul art. IV din Legea nr. 126 din 09.06.2016, a dus la ignorarea principiului independenței justiției, prevăzut de art.

114 din Constituție, după care: “Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

5. Potrivit art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept. Acest fapt presupune ca subiecții de drept să respecte legile, să se subordoneze strict regulilor juridice, care au ca obiect modul de organizare, atribuțiile și funcțiile organelor statului.

6. Articolul 7 din Legea Supremă statuează că, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

7. În Hotărîrea nr. 3 din 09.02.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, Înalta Curte a reiterat că, respectarea principiului legalității asigură concomitent respectarea celorlalte principii, deoarece legalitatea este condiția existenței și mijlocul realizării tuturor principiilor constituționale. Or, realizarea practică a principiului separației puterilor de stat constituie, la rîndul său, o condiție primordială de edificare și funcționare a unui stat de drept.

8. Drept consecință, esența conceptului de *independență a justiției* decurge din teoria separației puterilor. Justiția, fiind unul dintre cei trei piloni fundamentali și egali ai puterii într-un stat democratic modern, presupune atît independența individuală, cît și independența instituțională. Termenul “independență” definește relațiile dintre puterea judecătorească și alte puteri și autorități, scopul urmărit fiind asigurarea unei independențe reale.

9. Conținutul și sensul teoriei separării puterilor prezumă un echilibru al puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frîne, de balanțe și contrabalante, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițîndu-le depășirea limitelor stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor.

10. În acest sens, puterea judecătorească, în sistemul organelor de stat, ocupă un loc distinct și deține o parte de putere, care nu poate fi nici limitată, nici înlocuită. “În mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță constituie buna funcționare a autorității judecătorești... Însă protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești, în special a judecătorilor. Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale” (HCC nr.9 din 27.05.2003).

11. Astfel, principiul separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și cea judecătorească implică instituirea principiului independenței acestora. Curtea atestă că dreptul exclusiv de a înfăptui justiția în numele legii aparține judecătorului, ca unicul purtător al puterii judecătorești și care, după cum prevede alin. (1) art. 116 din Constituție, este independent, imparțial și inamovibil, potrivit legii. Or, puterea judecătorească este una din cele trei puteri ale statului, care este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și normele cuprinse în Constituție, legi și alte acte normative.

12. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, sintagma “*instituită de lege*” din articolul 6 al Convenției presupune că o instanță instituită de lege trebuie să

îndeplinească o serie de condiții, precum independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitate și existența garanțiilor procedurale (a se vedea *Coëme și alții v. Belgia*, § 99). Cu certitudine că, pentru a satisface diferite exigențe ale procesului echitabil, statul trebuie să acționeze prin legisferare. CEDO a indicat clar că expresia “*instanță independentă și imparțială, instituită de lege*” evocă mai curînd ideea de organizare decît de funcționare, de instituire decît de procedură.

13. În acest sens, dincolo de atribuțiile sale legislative, Parlamentul nu trebuie să intervină în exercitarea actului justiției, decît pentru acordarea amnistiei. Emiterea unor acte normative pentru a bloca procedurile jurisdicționale sînt inadmisibile. În acest sens, prin Hotărîrea nr. 28 din 14.12.2010 Curtea a enunțat că: “Independența judecătorului este o premisă a statului de drept și o garanție fundamentală a unei judecăți corecte, ceea ce presupune că nimeni nu poate interveni în deciziile și modul de gîndire ale unui judecător, decît prin procedurile judiciare stabilite.”

14. În așa fel, dispozițiile constituționale privind separația puterilor în legislativă, executivă și judecătorească, privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor instanțelor judecătorești (art. 116 alin. (1) din Constituție), privind stabilirea prin lege organică a organizării instanțelor judecătorești, a statutului judecătorului, a competențelor și procedurilor de activitate (art. 115 alin. (4) din Constituție), definesc și consacră justiția ca o ramură independentă și imparțială a puterii de stat.

15. Astfel, independența justiției este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și o garanție fundamentală a unui proces echitabil. Această independență urmează a fi asigurată de către stat.

16. Normele constituționale privind statutul judecătorului sunt bazate pe exigențele și principiile actelor internaționale, care consfințesc statutul și drepturile magistraților, garanțiile independenței acestora, reieșind din importanța rolului justiției în apărarea statului de drept.

17. Independența sistemului judiciar a fost consacrată în *Principiile fundamentale privind independența puterii judecătorești, adoptate de Adunarea Generală O.N.U. prin două rezoluții, în anul 1985, adoptate de cel de-al șaptelea Congres al Națiunilor Unite privind Prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor, susținut la Milano, din 26 august până în 6 septembrie 1985, și avizate Rezoluțiile nr.40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr.40/146 din 13 decembrie 1985 ale Adunării Generale*: conform cărora, “Independența sistemului judiciar va fi garantată de către stat și consfințită în Constituție și în legile țării. Este de datoria instituțiilor guvernamentale și de alte tipuri să respecte independența sistemului judiciar.”

18. Potrivit capitolului VI al *Recomandării CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010 la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor)*: “Autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să fie independentă de puterile executivă și legislativă. Pentru garantarea independenței sale, cel puțin jumătate din membrii acestei autorități trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor.

19. Cu toate acestea, în cazul în care reglementările constituționale sau legale prevăd că șeful statului, guvernul sau puterea legislativă pot lua decizii referitoare la selectarea și cariera judecătorilor, trebuie abilitată o autoritate independentă și competentă, în componența căreia să fie în majoritate membri din sistemul judiciar (fără a aduce atingere normelor aplicabile la consiliile judiciare cuprinse în capitolul IV) care să facă recomandări sau să emită avize pe care autoritatea competentă în privința numirii să le urmeze în practică.”

20. Prevederi similare au fost consfințite și în pct. 1.3. al *Cartei Europene cu privire la Statutul Judecătorului*, care stipulează că, pentru orice decizie referitoare la selecția, la recrutarea, la desemnarea, la evoluarea carierei sau la încetarea funcțiilor unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente față de puterea executivă și de cea legislativă, constituită cel puțin pe jumătate din judecători aleși de Adunarea Generală conform unor modalități care garantează cea mai largă reprezentare a acestora.

21. Inamovibilitatea este o garanție a bunei administrări a justiției și o condiție *sine qua non* a independenței și imparțialității judecătorului. Ea nu este consacrată numai în interesul judecătorului, ci și în cel al justiției.

22. Inamovibilitatea este o puternică garanție a independenței judecătorului, fiind o măsură de protecție a acestuia. Potrivit acestui principiu, judecătorul nu poate fi nici revocat, nici retrogradat, nici transferat pe un post echivalent, nici avansat fără consimțământul său. Inamovibilitatea pune magistrații la adăpost de orice revocare și transferare impusă în afara de greșeli foarte grave și după o procedură jurisdicțională.

23. În Hotărîrea nr. 22 din 05.09.2013 pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la imunitatea judecătorului, Înalta Curte de Jurisdicție Constituțională a reiterat că, în mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță îl constituie buna funcționare a autorităților judecătorești. Protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești, în special a judecătorului – exponent al puterii judecătorești. Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale.

CONSIDERAȚII DE DREPT

24. Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică, în conformitate cu prevederile art. 115 alin. (4) din Constituție.

25. În acest fel, prin Legea nr. 514/06.07.95 privind organizarea judecătorească, legiuitorul a reglementat activitatea judecătorilor de instrucție, în calitate de judecători specializați desemnați din rîndul judecătorilor.

26. Potrivit art. 15¹ al Legii privind organizarea judecătorească:

(1) Din rîndul judecătorilor instanței judecătorești se numesc judecătorii care vor exercita atribuțiile judecătorului de instrucție.

(2) Judecătorul de instrucție este numit de către Consiliul Superior al Magistraturii cu consimțământul acestuia, la propunerea președintelui instanței judecătorești, din rândul judecătorilor care au activat în funcția de judecător cel puțin 3 ani, pentru un mandat de 3 ani, fără posibilitatea de a exercita două mandate consecutive.

(3) În cazul în care niciun judecător din cadrul judecătoriei nu are o experiență de cel puțin 3 ani în funcția de judecător, atribuțiile judecătorului de instrucție pot fi exercitate de către un judecător care a activat în această funcție cel puțin 18 luni.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea președintelui instanței judecătorești:

a) cu cel puțin 3 luni pînă la expirarea mandatului judecătorului de instrucție în exercițiu, numește, în modul stabilit la alin.(2) și (3), judecătorul care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție, precum și unul sau mai mulți judecători supleanți care vor exercita atribuțiile judecătorului de instrucție în cazul imposibilității exercitării atribuțiilor de către acesta;

b) în cazul apariției vacanței funcției de judecător de instrucție, în termen de cel mult 30 de zile de la survenirea acesteia, numește, conform procedurii stabilite la alin. (2) și (3), un alt judecător care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție.

(5) În cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești prin tragere la sorți, în prezența tuturor judecătorilor care activează în instanța judecătorească, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal.

(6) Înainte de a începe exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție, judecătorul urmează cursuri de formare în baza unui program special, coordonat cu Consiliul Superior al Magistraturii, în modul stabilit de lege. Volumul de lucru al judecătorului care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție va fi diminuat gradual în modul reglementat de Consiliul Superior al Magistraturii.

(7) Judecătorul numit în condițiile alin. (4) lit. b) exercită atribuțiile judecătorului de instrucție în partea neexecutată din mandatul predecesorului său. În cazul în care acesta exercită funcția vacantă de judecător de instrucție timp de mai mult de un an, el nu va putea fi numit pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție pentru următorul mandat.

27. Autorul sesizării apreciază drept contrară normelor constituționale limitarea, începînd cu data de 1 ianuarie 2017, a judecătorilor care au exercitat atribuțiile judecătorului de instrucție mai mult de 2 ani în perioada 1 ianuarie 2013 – 31 august 2016, în exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție pînă la 31 decembrie 2019, constituind o imixtiune a puterii legislative în activitatea puterii judecătorești, or în conformitate cu prevederile art. 123 alin. (1) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

28. Articolul 1 al Legii privind organizarea judecătorească statuează că, puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă și puterea

executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și dispozițiile prevăzute de Constituție și de alte legi.

29. În conformitate cu prevederile articolului 2 ale Legii privind organizarea judecătorească, organizarea judecătorească este reglementată de Constituție, de prezenta lege și de alte acte legislative.

30. Potrivit art. 1 al Legii nr. 947/19.07.96 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești. Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească.

31. Astfel legiuitorul a definit Consiliul Superior al Magistraturii ca fiind unicul organ abilitat cu atribuții de organizare și administrare a sistemului judecătoresc, inclusiv în partea ce vizează procedura și ordinea desemnării judecătorilor de instrucție.

32. Impunerea restricțiilor de exercitare a atribuțiilor de judecători de instrucție din 01.01.2017 față de judecătorii care au exercitat aceste atribuții mai mult de 2 ani în perioada 01.01.2013-31.08.2016 constituie o sfidare a independenței Consiliului Superior al Magistraturii și o imixtiune directă în procesul de administrare a procedurii de numire, transferare, detașare, promovare în funcție a judecătorilor, care constituie un instrument garantat de Constituție, în vederea asigurării separării puterii judecătorești de verigile puterii legislative și executive, în scopul asigurării independenței și inamovibilității magistraților.

33. Înlăturarea judecătorilor ce cad sub incidența Legii nr. 126 din 09.06.2016 de la posibilitatea exercitării unui mandat de judecător de instrucție pînă în data de 31.12.2019, nu este altceva decît o îngrădire a independenței și inamovibilității judecătorului, or această categorie de judecători a fost desemnată pentru exercitarea atribuțiilor de judecători de instrucție de Consiliul Superior al Magistraturii, în condițiile prevederilor art. 15 alin.(2¹) și art. 16¹ alin. (1) lit. e) ale Legii privind organizarea judecătorească, în redacția de pînă la 12.07.2016, care, de altfel, nu prevedea plafonarea mandatului de exercitare a atribuțiilor judecătorului de instrucție, iar prevederile art. 15¹, care sunt în vigoare din 12.07.2016, nu pot avea efect retroactiv asupra acestora, dar vor avea incidență asupra judecătorilor de instrucție care vor fi desemnați în ordinea și condițiile prevăzute de legea nouă, inclusiv din rîndul judecătorilor care au exercitat asemenea atribuții pînă la adoptarea Legii nr. 126 din 09.06.2016.

34. Potrivit art. 46 alin.(1) al Legii nr. 780 din 27.12.2001, actul legislativ produce efecte numai în timpul cît este în vigoare și nu poate fi retroactiv sau ultraactiv.

35. În sprijinul argumentelor noastre expuse supra, facem referire și la prevederile art. 1 al Legii nr. 544 din 20.07.1995 privind statutul judecătorului, potrivit căruia, judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de îndeplinire a justiției, pe care le execută în baza legii. Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

36. Independența judecătorului este asigurată prin procedeul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție, după cum este prevăzut în art. 17 alin. (1) lit. b) din Legea privind statutul judecătorului.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare a celor menționate supra și în conformitate cu prevederile articolelor 4, 23, 25, 54 din Constituția Republicii Moldova, luînd în considerare că prevederile art. IV din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 126 din 09.06.2016 vor avea aplicabilitate din data de 01.01.2017,

solicit:

- a admite prezenta sesizare spre examinare;
- a supune controlului constituționalității prevederile **art. IV din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 126 din 09.06.2016**, publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, 204-205/441, 12.07.2016.
- a declara neconstituționale prevederile **art. IV din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 126 din 09.06.2016**, publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, 204-205/441, 12.07.2016.

V. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Data:

27 septembrie 2016

Locul:

mun. Chișinău

Cu respect

Adrian Lebedinschi
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

